

Oktoober 2018

nr. 80

Pauluse Kiri

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri.

40 aastat hiljem...

Sadakond inimest kogunes tänujumalateenistusele Tartu Pauluse kirikusse, kui Joel Luhametsal ja Leevi Reinarul täitus täpselt 40 aastat vaimuliku ametis.

„Rõõmustage alati, palvetage lakkaamatult, tänage kõige eest – sest see on, mida Jumal teilt tahab Jeesuses Kristuses! Ärge kustutage Vaimu, ärge põlastage prohvetiandi, katsuge läbi kõik, pidage kinni heast, hoiduge igasuguse kurja eest! Aga rahu Jumal ise pühitsegu teid läbinisti ning teie vaim ja hing ja ihu olgu tervikuna hoitud laitmatuna meie Issanda

Jeesuse Kristuse tulemiseks! Ustav on see, kes teid kutsub; küll tema teebki seda.” (1Ts 5,16-24)

Need sõnad kõlasid neljapäeval, 6. septembril õhtul kell kuus alanud jumalateenistusel, kui jutlust ütles praost Leevi Reinaru. Tema sõnul on praegu väga hea aeg kirikutööd teha: „Kui me oma elule tagasi vaatame, on piisvalt palju põhjust, et Jumalat tänada ja Jumalat kiita.”

Joeli ja Leevi kõrval teenisid tänujumalateenistusel kaasa ka kohalikud õpetajad Kristjan Luhamets ja Marek Roots.

Noored kohtusid Tartu Pauluses

28.-30. oktoobril võis Pauluse noortepäevadel näha osavõtjaid Tartust, Tallinnast, Viljandist ja Soomest. Püsivaid osavõtjaid oli 45 ringis. Lisaks kavas väljakuulutatule astus reede õhtul üles üllatusbänd koosseisus: Kristjan Luhamets (laul), Meelis Olev (midiklaver), Lea Hallik (löökpillid) ja Ats Astover (bass-kitarr). Lea algatusel kokku tulnud bändile oli see esimene etteaste, mis noorte poolt heatahtlikult vastu võeti.

SA Tartu Pauluse Kirik uus juhataja

14. augusti koosolekul otsustas sihtasutuse Tartu Pauluse Kirik nõukogu valida uueks juhatajaks Pirjo Roots.

Pirjo Roots on Pauluse koguduse uue abiõpetaja Marek Roots abikaasa. Alates 1. augustist juhatab Pirjo ka koguduse lastetööd. Varem on ta seda teinud Keila koguduses.

Sihtasutus Tartu Pauluse Kirik loodi 2005. aastal eesmärgiga renoveerida Tartu Pauluse kirik. Nüüd, kus suur eesmärk on täidetud, on sihtasutuse ülesanne kirikuhoonet korras hoida.

Varem on sihtasutust juhatanud Elo Süld, Silvia Leiaru ja Küllike Lääne.

Timo Švedko ordineeritakse 3. novembril kirikuõpetajaks

3. novembril kell 14 seatakse Tallinna toomkirikus kirikuõpetajaks neli meest: Siimon Haamer, Kristo Hüdsi, Timo Švedko ja Toivo Treiblut.

Timo Švedko on ristitud ja leeritud 2011. a. Tartu Pauluse kirikus. Samal aastal on ta Pauluse kirikus ka laulatatud. Koos abikaasa Silviga osales ta koguduse noortetöös. 2012. aasta veebruaris alustas ta õpinguid EELK Usuteaduse Instituudis, mille

lõpetas 2017. a. kevadel. Alates 2012. a. juulikuust on Timo pühapäeviti jumalateenistustel kaasa teeninud, ka pastoraalseminari praktika läbis ta oma kodukoguduses. Kuna Timo on varem õppinud eelkooli pedagoogikat, on ta alates 2012. aasta sügisest töötanud ka Tartu Pauluse lastehoius. Viimastel aastatel on teda sageli palutud pidama sõnajumalateenistusi ümbruskonna kogudustes. 10. sept. sooritas Timo *pro ministerio* eksami.

Jaan Muna: kirikusse tuleb

„Mina kui vabariigi kodanik ja Pauluse kiriku liige...“ võtab Jaan sõna ja elab kogu hingest kaasa meie maa ja rahva käekäigule. Sagedi osaleb ta avamistel, annab üle kingitusi, ja nurgakivipanekutel täiendab ajakapslite sisu. Neli aastat tagasi kinkis linnapea talle „Tartu kodanikuaktiivsuse klaasmuna“. Ent Jaan on tuttav ka neile, kes pühapäeviti sammud Pauluse kirikusse seavad. Alates leeripäevast, 20. augustist 1961. a. on ta meie koguduse täisõiguslik liige. Oma panuse andis Jaan kiriku renoveerimisel – lisaks annetustele pani ta ka käe külge olles ehitusmeestele vabatahtlikuks abiks.

Milline oli Sinu lapseõlv?

Ma sündisin aprillikuus 1942. Siis oli sõjaaeg, viletsus, puudus kõigest ja igasugused normid. Isatalu oli Mäksa vallas Emajõe vasakul kaldal, säääl, kust need niinimetatud võidukad väed üle tulid. Käis laskmine ja pommitamine. Ühelt poolt ületasid jõge nõukogude väeosad ja ENSV laskurkorpus, teisel pool olid vastas soomepoisid ja samuti ka eesti kaitsevaelased. See koridor, kust nad pidid Sinimägedest üle tulema, oli saklastel kõvasti ära kindlustatud. Sealt ei saanud üle, siis tulid üle Peipsi suure mürina, kolina ja tohutu laskmisega. Tänu Taevaisale oli mul õnne. Me olime kartulikoopas, kui tulid sõdurid ja lahing käis edasi. Me, lapsekesed, olime koopas, granaat visati sisse, aga see ei olnud aktiveeritud ja granaat ei plahvatanud. See oli Taevaisa õnnistus! Muidu võib arvata, mis seal oleks juhtunud. Pääsesime sealt eluga seekord.

Nõukogude võim oli tegijate inimeste – põllumeeste ja talunike pääle väga pahane. Palju inimesi saadeti Siberisse 1941. Ma sündisin 1942. Osa inimesi pääses, meile anti ka normid pääle: nii palju pead andma liha, mune, niipalju teravilja... Kuna isa-isa oli tubli põllumees, siis saagid olid päris kenad. Palju tööd tehti käsitsi. Siis oli selline lugu, et Emajõe kolhoos tegi minu isa majasse kontori. Meid löödi minema. Mine, kus tahad, nelja tuule poole! Võid ka

Jeesus ütleb: „Tulge minu juurde kõik, kes olete väevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!“ – „Ja täpselt! See käib minu kohta ka,“ ütleb Jaan ja kutsub kõiki Tartu Pauluse kirikusse.

Foto: Kristjan Luhamets

uuesti sattuda küüditamise alla. Siis rändasime mööda ilma, mööda metsi, kus saime, kus oli keegi ära küüditatud, kus olid maha jäänud talud. Niikaugale jõudsime kui Vedule.

Vedu on üks kena kohake Narva maantee ääres. Ja esimene kool, kus ma käisin algul natukese aega, oli Vedu algkool. See oli neljaklassiline. Seal oli jälle vaja Jumala abistavat kätt. Kooli tuli jala vantsida. Mitte nagu praegu, et ootame, kui buss tuleb. Samal ajal mehed, kes sõitsid regedega metsatöödele, palusid, et istu pääle, saab ikka kergema jalaga see väike kooliealine, 7-aastane kuskil.

Siis juhtus selline õnnetus, et mina olin ääre peal ja parasjagu sõitis buss mööda. Regi lasi vastu bussi tagumist ratast. Ma ise toda ei mäleta, see oli nii suur šokk. Keerutas siis selle väikese inimesehakatisse vastu ratast ja kuna buss liikus hästi aeglasteslt, siis ta ei tõmmanud ratta alla, vaid äestas mind veriseks. Aga kuna Vedul oli väga tore velsker, siis nad tohter-

dasid selle verise tombu ära. Tänu taevale ei jäänud ma ratta alla. Kuna too mees oli asjalik, siis sõidutati mind kohe velskripunkti. Tänu Taevaisa abile sain veel jalad alla.

Siis tuli 1949. a. talvel küüditamine. Kool algas muidugi sügisel. Säält sai ka ära pääseda tänu taevale. Sai elatud metsas. Rändasime ühest kohast teise. Jälle natuke kraami hobusele peale ja edasi. See oli nagu mustlase elu.

Kui tervemaks sain, suunati mind Kõrveküla kooli, kus käis ka Enn Tarto. Mina muidugi teda ei tundnud, sest ta on minust neli aastat vanem. Käisin seal koolis ära ja isa suunati tööle trükikotta. Oli võimalus, et saime siia linna onu juurde elamise. Läksin siin kooli. Vahepeal käisin Lina tänava koolis. See oli Tartu Õpetajate Instituudi harjutuskool. Paljud ei usu, et selline kool olemas oli, aga mina käisin seal. Selle koolikese aeg sai täis kui ehitati Tartu 8. Keskkool Tähe tänavasse ja kuna

minna enne, kui häda on käes

me elasime Ropka linnaosas praeguse Karete kaupluse juures, sai meie kooliks Tartu 8. Keskkool. Seda ei avatud 1. septembril 1957, vaid oktoobris 1957 ja kuna 1. septembril pidi kool algama, siis saadeti mind Tartu Õpetajate Instituuti. Nii olen ma seal ka rohkem kui kuu aega koolis käinud.

4. oktoobril sai esimesena kosmosesse Nõukogude kosmoselaev Sputnik 1. Lehtedes oli kirjas, et õhtul enne päikseloojangut tuleb see kera sealt ja läheb sinna. Me siis käisime ka vahtimas, sest lehes ju kirjutati.

Suvel oli töö ja töö. Alates karjapoisist lõpetades heinategemisega. Vanaisakene õpetas, kuidas niita heina. Tema teritas vikati ära, et poisikene muidu tõmbab endale käe sisse. Temal oli suur vikat ja minul väiksem. Aitasin ka niita. Hommikul varakult ärkasin üles, kaste maas, ja õhtupoolikul jälle, et keerata neid vaalusid teisipidi, et ära kuivaks. Siis olin jälle rehaga platsis.

Mulle meeldib, et tollel ajal tehti kõik puust. Vanaisakene tegi ise rehad, sinna sisse pandi puudupulgad ja kui pulk läks katki, siis oli vanaisal uus pulk taskus, tõmbas noaga parajaks ja oli jälle hästi. Minul, posikesel, ei olnud nii palju jõudu, et niita seda pikka rida ära, mina siis tõmbasin rehaga seda vaalu.

Karjas sain käia. Seal oli hea saksa lambakutsu. Siis tükkis see unekene kallale. Saksa lambakoerad on väga inimsõbralikud. Jäin tukkuma ja järsku vaatasin, kas lehmad on laiali, aga ei olnud – koer ajas kõik jälle kokku, tuli minu juurde ja istus.

Kui äike tuli, ei olnud mul kuhugi minna. Vaatasin, et tuleb nii ruttu, et seisan siin ära. Ja koer tuleb minu juurde, silitan teda. Lõuna all oli tal väga ilus südamekujuline laik. Tere pondu! Anna käppa! Annab ilusasti käppa. Tuligi äike. Kask oli kuskil 101 meetri kaugusel. Pani sellise piraka ja jupid lendasid. Kask juppideks kohe! Suitstes veel. Aga koer ei jooksnud ära, muidu nad kardavad pauku. Nii rumal ma ei olnud, et oleks läinud vaatama, muidu saan veel teise lahmaka.

Edasi läksin tööle ja pidin minema õhtukooli. See oli Tartu 2. Keskkool, praegune Miina Härma Gümnaasium. See oli jälle viletsuse ja vaesuse aeg. Hommikul tööl, siis oli laupäev ka tööpäev. Sõjakomissariaat ajas peale, sa pead minema kursusele ja kui ei lähe, saad vastu päid ja näppe. Siis käisin veel õhtul morsekursustel. Ega sõjakomissariaadis ei olnud ka rumalad inimesed – ma olin küllaltki kõhn.

Ma töötasin Võidu tehases. Seal oli transporditöölisi vaja. Mul on meeles, et kaalusin üle 60 kilo. Tuli tõsta elektrimootoreid riuli peale. Osa mootoreid olid 70-kiloseid. See juba ütleb ära, et oli orjatöö. Ega see tasu ei olnud ka nii palju. Noored pidid tegema. Nüüd öeldakse, et noored tohivad tõsta ainult 40 kilo, aga tollel ajal ei küsinud keegi, mitu kilo. Hõigati ainult: „Poisid! Koorem vaja maha laadida!“

Tehas Võidus töötasin ära ja pärast töötasin Tartu sõjaväe lennuväljal. Kindral Džohhar Dudajev oli inimlik, aga lõunakaukaasia mentaliteediga, järsk. Kord oli majas. Mina töötasin lennuväljal sellepärast, et võibolla kui töötad sõjaväeosas, siis kolmekseljaks aastaks ei võeta. Aga ei midagi – pandi otsa täie rauaga!

Raadi lennuväli oli Baltikumi kõige võimsam pommitusraketiväe lennuvägi. Kõige võimsam. Niipalju ma sulle ütlen – too enam saladus ei ole – kui toodi ühelikiirusel pommitajad Tupolev 22M, tehti neile ülesandeks sulgeda Taani väinad. NATO kartis neid nagu vanapagan vätku. Kui korraldati lahtiste uste päevi, oli mul võimalus ka selle lennuki kabiini ronida.

Enne seda oli üks küllaltki asjalik jama. Tollest peaks küll rääkima ära. Mind pandi eelmise põlvkonna pommitajate Tupolev 16 remondi väeossa kütusesüsteemide paakide remondi ja vahetuse osakonda. Ühel õhtul ütles baasi ülem, et jääd siia – tuleb erakorraline kütuse laadimine. Ma teadsin küll, et tollel ajal käis relvastumine. 1961 ja 1962 oleks karvupidi kokku läinud nõukogude rahuarmastav liit ja USA Fidel Castro habeme pärast. Ja siis vaatan –

eemale baasist on veetud lennuk, Tupolev. Davai! Roni üles! Paagid tuleb ülevalt laadida, mitte alt. Ühele poole sõitis kütuselaadija, teise tiiva alla teine. Ühel oli kaks paaki: 8000 ja 9000 liitrit. Uskumatu, kui palju kütust peale läks! 18 ratast oli all ühel sellisel. Seltsimees ronis mööda lennukit edasi-tagasi. Ma pärast taipasin, et arvatavasti tuli see lennuk Novaja Zemljalt, kus katsetati aatompommi. Ega Novaja Zemljalt ei olnud ju kusagil laadida. Tõenäoliselt oli see lennuk radioaktiivselt saastatud. Küllap ma sain sealt oma osaku.

Kuidas sa sel ajal leeri tulid?

Ema ütles, et käime siis ära. Erilist leerikooli ei olnud, see tehti ära väiksemas seltskonnas, koguti kokku ja tehti ära.

Kas sa nõukogude ajal ka kirikus käisid?

Käisin. Siiski ainult jõulude ajal. Ja kevadpühade ajal. Ja jaanipühade aegu. Ema käis ka kirikus. Ta käis enne Kambja kirikus, aga kuna Kambja kirik põletati maha, siis polnud seal käia kusagil. Ma käisin vahepeal teistes kirikutes ka.

Tollel ajal pandi pahaks, et ma käisin ka küünlaid panemas Kuperjanovi haulal. Meie rahvamalevlased olid väljas. Neil oli niipalju mõistust, et nad Jaani kirja ei pannud, et ta seal oli. Teine koht, kus küünlaid pandi, oli Pauluse surnuaias siin nurgas, kus oli vabadussõja mälestusmärk.

Emakesel saab nüüd sada aastat sünnist. Meenutage neid inimesi, kes sündisid raskel ajal! Lapsepõlve neil praktiliselt ei olnud. Oli töö, töö ja veelkord töö. Siis tulid sõda, küüditamised, Stalini aeg... Nendest said inimesed, kes jõudsid hoida Eesti riiki vee peal kuni tuli 1991. Igavene au nendele inimestele minu ja teiste poolt!

Sõjaväes olid sa Ida-Saksamaal?

Nõukogude Liidu poolt okupeeritud Saksamaa territooriumil! Ohvitserid panid meid, sõdureid, koristama. Meiega rääkisid vene keeles, omavahel hispaania keeles. Mul meeldis ka nendega rääkida. Ma ütlesin, et kuulge tavaariši, selline lugu – prae-

gu on olukord kriitiline, Kuubas võib minna suureks sõjaks. See jama, mis seal toimub, see ei väeri küünlaid, see tuleb ära lõpetada – see on maailma katastroof. Ja nad said aru ja lõpetasid ära. Ju nad kandsid ette, et nõukogude seltsimeestel on ka selline arvamus. Oktoobris 1962 oli kõige kriitilisem aeg. Siis anti meile kätte automaadid ja padrunid ka. Õnn oli, et keegi seal lolliks ei läinud.

Kust on pärit sinu aktiivsus?

See Munade pere – nad olid küllaltki korralikud. Ma olen alati tahtnud niiviisi. Joel [Luhamets] ütles, et tundub, et sul on nagu veres see asi.

Ma ise tunnen ka, et midagi sellist on. Ma ei taha halba. Ma ei taha tühja plärajuttu ajada.

Hiljem, Tartu leivakombinaadis tehti Nõukogude Liidu esimene kõrsiku liin, see anti ka mulle hooldada.

Sõitsin hommikul motorolleriga tööle kella kuueks. Hommik. Kaste maas. Sügisene aeg vist oli. Afalt märg, libe. Vastu tuleb GAZ 53 tsisternauto. Sõitsin oma ääres, aga auto pidurdas järsku, läks külglibisemisse ja tuli täpselt minu poole. Mul ei olnud midagi teha – kõvasti sarvist kinni, sõitsin viltu läbi kraavi ja kuna kiirus ei olnud väga suur, viskas mind

säält üles ja jäin seisma. See ehmatas. See oli õnnelik õnnetus. Taevaisa pani käe ette ja kaitses mind!

Jumal on maailma loodud. Ma ei taha kuulatagi seda juttu, et maailm on tekkinud tolmukerast. Üteldakse, et kui on mõni õnnetus või jalg valutab, et siis mine kirikusse ja pane küünal. Ei! Juba enne tuleb käia kirikus!

Milline on sinu lemmikkirjakoht?

Meie isa palves on: „Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal”. Just! Nõnda ka maa peal – seda oleks ammu juba vaja!

Küsimusi esitas Kristjan Luhamets.

Jumalateenistused

14. okt kell 10 lõikustänapüha.

21. okt kell 10.

28. okt kell 10.

31. okt kell 17 usupuhastuspüha.

2. nov kell 17 hingedepäeva palvus kolumbaariumis.

4. nov kell 10.

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios ja Youtube keskkonnas.

Kirikus on avatud kaks **mängutuba**, kus on võimalik jumalateenistust jälgida ekraani ja kõlarite abil.

Piibliringid

Piibliringid kogunevad kiriku tiibhoone teise korruse ruumides.

P. 7. okt kell 11.30 (Juta)

E. 8. okt kell 17.00 (Liive)

R. 12. okt kell 18.00 (Aino)

E. 15. okt kell 17.00 (Liive)

T. 16. okt kell 17.00 (Merike)

P. 21. okt kell 11.30 (Juta)

E. 22. okt kell 17.00 (Liive)

R. 26. okt kell 18.00 (Aino)

E. 29. okt kell 17.00 (Liive)

T. 30. okt kell 17.00 (Merike)

P. 4. nov kell 11.30 (Juta)

E. 5. nov kell 17.00 (Liive)

R. 9. nov kell 18.00 (Aino)

T. 13. nov kell 17.00 (Merike)

Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Leeritunnid kahes rühmas:
esmaspäeviti kell 18
ja reedeti kell 19.

Taize palvused neljapäeviti 17.30

Noorteõhtud – reedeti kell 19.

Info: Robert Bunder, tel 59110105.

12. okt noorte mänguõhtu

19. okt noorteõhtu

26. okt noorteteenistus

Maarja koguduse majas

02. nov noorteõhtu

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 10-17, L 10-14, P 9-10, telefon 742 0258.

Liikmeannetusi saab teha ülekandega (EE282200221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus) või kantseleis.

Raamatupood on avatud: E-R 10-18, L 10-14 ja P 11.30-12.00.

Supikööök E-R 11-13 ja L 10-12:30.

Pühapäevakool

Pühapäevakool laupäeviti kell 11:

2–4 aastased (Kirsika Berit Reino)

5–6 aastased (Aino-Liisa Petolai)

I–II klass (Pirjo Roots

ja Annely Tubin)

III–V klass (Anu Seppa)

VI–VIII klass (Katrin Luhamets
ja Angela Ploomi)

Laulukoovid

Naiskoor kolmapäeviti kell 18.15.

Kammerkoor teisipäeviti kell 18.15.

Lastekoor laupäeviti kell 10.00.

Kontserdid

L. 13. okt kell 17 kontsert „Elagu Baltimaad!“ Harju kammerkoor Tartu sõpruslinnast Tamperest. Kavas vaimulik koorimuusika Eestist, Lätist ja Leedust. Dirigent Heikki Liimola. Orelil Janne Salmenkangas. Sissepääs tasuta.

K. 24. okt kell 18 Tartu Karlova Kooli koorikooli kontsert. Esinevad mudilaskoor, lastekoos, neidudekoor Kurekell, Tartu Poistekoos, solistid ja ansamblid. Sissepääs tasuta.

N. 25. okt kell 19 orelikontsert „Eesti orelisonaadid eesti juubeliks“. Kristel Aer esitab: Edgar Arro „Orelisonaat C-duur“. Tomas Trass esitab: Alfred Karindi „1. orelisonaat“. Pille Metsson esitab: Artur Kapp „1. orelisonaat“. Sissepääs tasuta.

P. 28. okt kell 19. Kontratenori ja orelis kontsert. Kavas: Pergolesi, Händeli, Marcello, Mancini, Falvo, Curtise, Rodrigo jt. Kontratenor Oleg Bezinskih on lisaks romansside, laulude ja ooperipartiide esitamise helindanud ka Walt Disney animafilmide kangelasi. Organist Daniel Zaretski on kontserte andnud alates 1986. aastast. Piletid: 12€/10€.

L. 10. nov kell 18. Kammerkoor Helü.